

GROTE VERSCHILLEN TUSSEN BEDRIJVEN IN KOSTPRIJZEN VARKENSHOUDERIJ

Arjan Wisman

Kostprijzen in de varkenshouderij worden op de korte termijn vooral bepaald door de ontwikkeling van de voerprijzen en de technische resultaten. Op de langere termijn hebben de bedrijfsstructuur, investeringen in milieu, welzijn en diergezondheid ook invloed op het niveau van de kostprijzen via de jaarlijkse kosten van arbeid, afschrijving en rente. In de praktijk zijn er tussen bedrijven grote verschillen in kostprijzen van biggen en vleesvarkens.

Kostprijs van biggen

Bij een kwart van de bedrijven met zeugen blijft de kostprijs per big beperkt tot maximaal 95 gulden, bij een even grote groep ligt ze boven de 120 gulden per big. De bedrijfsomvang speelt daarbij een belangrijke rol. De bedrijven met de laagste kostprijs per big zijn gemiddeld het grootst. Ze hebben in 1999/00 gemiddeld ongeveer 140 Nederlandse grootte-eenheden (nge) per bedrijf, waarvan driekwart bestaat uit de varkenshouderij (tabel 1). Gemiddeld zijn bijna 300 zeugen aanwezig op deze bedrijven. De netto-productiekosten per big zijn gemiddeld in deze groep bijna twaalf gulden lager dan in de tweede groep. Vooral de lagere vaste kosten spelen daarbij een rol, maar ook de omzet en aanwas van de zeugen is minder negatief. Deze wordt bij de kostprijsberekening in mindering gebracht op de bruto-productiekosten. Het aflevergewicht van de biggen is bij de eerste groep bedrijven gemiddeld iets lager, waardoor ook de opbrengstprijz per big iets achterblijft. De derde groep bedrijven, met gemiddeld 188 zeugen per bedrijf, heeft een gemiddelde kostprijs van 112 gulden per big. Behalve de hogere vaste kosten en lagere omzet en aanwas spelen hier ook hogere voerkosten een rol.

De bedrijven met de hoogste kostprijs per big springen er duidelijk uit. Met 60 nge per bedrijf zijn het relatief kleine bedrijven, waarvan bovendien minder dan 60% van de nge uit varkenshouderij bestaat. Ze hebben ook relatief weinig zeugen en minder goede technische resultaten. Dat komt tot uiting in de hoge arbeidskosten per big; twee maal zo hoog als gemiddeld. Omdat verreweg het grootste deel van de arbeid wordt geleverd door de ondernemer en zijn gezinsleden hoeven deze kosten echter niet te worden uitbetaald. Ook de directe kosten, waarvan de voerkosten circa 80% uitmaken, zijn duidelijk hoger dan in de andere groepen. In boekjaar 1999/00 hebben de bedrijven in deze groep na aftrek van de directe kosten een marge van slechts 23 gulden per big overgehouden, tegenover gemiddeld over alle bedrijven 34 gulden. Naast het feit dat de kostprijs op grotere bedrijven lager is, ontvangen ze ook vaak een hogere toeslag op de biggenprijs omdat ze grotere koppels biggen leveren.

Tabel 1 Resultaten van bedrijven met meer dan 20 zeugen ingedeeld naar kostprijs per big in 1999/00

	Kostprijs per big (gld.)				Totaal
	<95	95-105	105-120	>120	
Aantal bedrijven	1.310	1.350	1.560	1.440	5.660
Nge per bedrijf	141	107	99	61	101
w.v. varkens	74	84	64	57	71
Fokzeugen per bedrijf	292	249	188	80	199
Vleesvarkens per bedrijf	496	460	232	249	352
Grootgebrachte biggen per zeug per jaar	22,7	22,5	21,7	18,5	22,0
<i>Resultaten (guldens per big)</i>					
Directe kosten	44,45	45,25	48,25	56,55	46,70
w.v. voer	34,45	35,95	37,90	44,25	37,00
overig	9,00	9,30	10,35	12,30	9,70
Arbeid	17,15	20,55	26,45	49,15	23,35
Overig	25,30	30,30	33,05	35,35	29,70
Bruto-productiekosten	86,90	96,10	107,75	141,05	99,75
Omzet en aanwas zeugen	-0,45	-3,10	-4,05	-5,00	-2,55
Netto-productiekosten	87,35	99,20	111,80	146,05	102,30
Verkoopprijs per big	79,95	83,25	80,50	79,15	81,00
Marge over directe kosten	35,50	38,00	32,25	22,60	34,30
Marge over totale kosten	-7,40	-15,95	-31,30	-66,90	-21,30

Kostprijs van varkensvlees

Ook bij de vleesvarkenshouderij zijn er grote verschillen in kostprijzen (tabel 17). Maar in deze sector blijkt er nauwelijks een samenhang te zijn tussen de bedrijfsgrootte en de hoogte van de kostprijs per kilogram. De groep bedrijven met de laagste kostprijs van 2,38 gulden per kilogram geslacht gewicht is weliswaar in nge gemeten het grootst, maar dat komt vooral omdat hierin relatief veel gesloten varkensbedrijven zitten met twee maal zoveel zeugen dan gemiddeld. Het aantal vleesvarkens in deze groep ligt met 672 stuks maar iets boven het gemiddelde. Ten opzichte van de groep met een gemiddelde kostprijs van 2,61 gulden per kg zitten de kostenvoordelen vooral bij de aankoop van biggen en voer. De groei per varken per dag en de omzetsnelheid zijn hoger waardoor de vaste kosten per kg worden gedrukt. De groep bedrijven met de hoogste kostprijs per kg heeft gemiddeld nog geen 500 vleesvarkens per bedrijf en zijn het minst gespecialiseerd in de varkenshouderij. Vooral de voerkosten (hoge voederconversie) en de arbeidskosten vallen in deze groep hoger uit. De omzetsnelheid is door de minder snelle groei van de varkens ook lager, waardoor de vaste kosten per eenheid product hoger zijn.

Bij de opbrengstprijzen van vleesvarkens is, in tegenstelling tot de biggenprijzen, een minder sterk verband met het aantal afgeleverde varkens. Niettemin zijn door de kostprijsverschillen ook in de vleesvarkenshouderij grote verschillen in marge, na aftrek van de directe kosten. Terwijl de groep bedrijven met de laagste kostprijzen in 1999/00 een marge behaalde van 54 cent per kilogram, was dat in groep bedrijven met de hoogste kostprijs slechts 12 cent per kilogram geslacht gewicht.

Tabel 2 Resultaten van bedrijven met meer dan 100 vleesvarkens ingedeeld naar kostprijs per kg in 1999/00

	Kostprijs per kg geslacht gewicht (gld.)				Totaal
	<2,50	2,50-2,70	2,70-2,90	>2,90	
Aantal bedrijven (%)	2.120	2.270	2.470	2.600	9.460
Nge per bedrijf	105	93	67	86	87
w.v. varkens (%)	55	55	52	42	51
Zeugen per bedrijf	99	50	20	51	53
Vleesvarkens per bedrijf	672	811	637	475	642
Afleveringen per varken per jaar	3,25	3,02	3,11	2,73	3,04
Groei per dier per dag (gram)	745	721	730	699	724
Voederconversie (kg voer/kg groei)	2,71	2,79	2,73	2,82	2,76
<i>Resultaten per kg geslacht gewicht</i>					
Directe kosten	1,84	2,00	2,06	2,30	2,03
w.v. aankoop biggen	0,86	0,94	1,01	1,07	0,96
voer	0,92	0,99	0,98	1,14	1,00
overig	0,06	0,07	0,07	0,09	0,07
Arbeid	0,18	0,20	0,26	0,35	0,24
Overig	0,36	0,41	0,46	0,53	0,43
Netto-productiekosten	2,38	2,61	2,78	3,18	2,70
Opbrengstprij	2,38	2,39	2,39	2,42	2,39
Marge over directe kosten	0,54	0,39	0,33	0,12	0,36
Marge over totale kosten	0,00	-0,22	-0,39	-0,76	-0,31
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.					